

ปัจจัยที่เกี่ยวกับสุขภาพจิตของหญิงหลังคลอดระยะต้น

นางสาว วารีย์ นานา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาสุขภาพจิต ภาควิชาจิตเวชศาสตร์

คณะแพทยศาสตร์ จฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2543

ISBN 974-346-635-5

ลิขสิทธิ์ของจฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๕๑๑๔๗๐๗๖๑

FACTORS RELATED TO MENTAL HEALTH OF POSTPARTUM PATIENTS IN EARLY PERIOD

Miss Waree Nana

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Science in Mental Health

Department of Psychiatry

Faculty of Medicine

Chulalongkorn University

Academic 2000

ISBN 974-346-635-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ปัจจัยที่เกี่ยวกับสุขภาพจิตหญิงหลังคลอดระยะต้น

โดย

นางสาว วารี นานา

ภาควิชา

จิตเวชศาสตร์

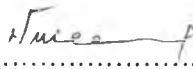
อาจารย์ที่ปรึกษา

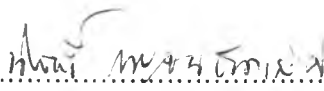
อาจารย์นายแพทย์ นิพัทธ์ กาญจนธนาเลิศ

คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีคณะแพทยศาสตร์
(ศาสตราจารย์นายแพทย์ภิรมย์ กมลรัตนกุล)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์แพทย์หญิงนันทิกา ทวิชาชาติ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์นายแพทย์นิพัทธ์ กาญจนธนาเลิศ)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์แพทย์หญิงดวงใจ กสานติกุล)

วารี นานา : ปัจจัยที่เกี่ยวกับสุขภาพจิตของหญิงหลังคลอดระยะต้น (FACTORS RELATED TO MENTAL HEALTH OF POSTPARTUM PATIENTS IN EARLY PERIOD) อ.ที่ปรึกษา : อาจารย์นายแพทย์ นิพัทธ์ กาญจนนาเลิศ ; 102 หน้า , ISBN 974-346-635-5

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสุขภาพจิตของหญิงหลังคลอดระยะต้น และศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ปัจจัยที่ทำการศึกษาได้แก่ ชนิดของการคลอด ความกังวลว่าสามีจะให้ความสนใจหรือเอาใจใส่น้อยลงหรือถูกทอดทิ้ง ความกังวลเกี่ยวกับรูปร่างหลังคลอด ความกังวลเรื่องความสามารถในการเลี้ยงดูบุตร ความคาดหวังในเพศของบุตร อายุครรภ์ที่คลอด ประวัติการแท้งหรือมีบุตรยาก ลำดับที่ของบุตร อายุมารดา ความสัมพันธ์ในครอบครัว อาชีพ เศรษฐฐานะ สภาพร่างกายและสุขภาพบุตร โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 1,000 คนที่มาทำการคลอด ณ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ และโรงพยาบาลราชวิถี ณ เวลาที่ทำการศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้หญิงหลังคลอดทำแบบสอบถามด้วยตัวเอง เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามประวัติการตั้งครรภ์และการคลอด และแบบวัดสุขภาพจิต GHQ 28 (General Health Questionnaire 28) สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน Chi-square

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า

1. หญิงหลังคลอดระยะต้นมีปัญหาสุขภาพจิตร้อยละ 20.8
2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับสุขภาพจิตของหญิงหลังคลอดระยะต้นคือ ความกังวลว่าสามีจะให้ความสนใจหรือเอาใจใส่น้อยลงหรือถูกทอดทิ้ง ความกังวลในรูปร่างหลังคลอด ความกังวลเรื่องความสามารถในการเลี้ยงดูบุตร ความคาดหวังเพศบุตร อายุครรภ์ที่คลอด ความสัมพันธ์ในครอบครัว สภาพร่างกายและสุขภาพของบุตร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ภาควิชา จิตเวชศาสตร์
สาขาวิชา สุขภาพจิต
ปีการศึกษา 2543

ลายมือชื่อนิสิต.....วารี นานา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....นิพัทธ์ กาญจนนาเลิศ

4175250130 : MAJOR MENTAL HEALTH

key word : MENTAL HEALTH / EARLY PERIOD POSTPARTUM PATIENTS

WAREE NANA : FACTORS RELATED TO MENTAL HEALTH OF POSTPARTUM PATIENTS IN EARLY PERIOD. THESIS ADVISOR : NIPATT KARNJANATHANALERS, MD ; 102 pp. ISBN 974-346-635-5

The purposes were to study mental health and factors related to mental health of the early period postpartum patients. These factors were type of delivery, anxiety of husband's attention, anxiety of body image after childbirth, anxiety of childrearing, expectation of baby's sex, maturity of fetus at the time of delivery, pregnancy problems or abortion history, rank among the siblings, mother's age, family relationship, mother's career, economic status, baby's physical and healthiness. The subjects used in this study were 1,000 patients at Chulalongkorn Memorial and Rachawidhee hospital at the time of study. The self-reporting instruments were general demographic survey questionnaire, pregnancy-delivery history questionnaire and GHQ28 (General Health Questionnaire28). Percentage, mean, standard deviation were computed. The data were analyzed by Chi-square.

This study found that

1. 20.8 percent of postpartum patients in early period had mental health problems.
2. Anxiety of husband's attention, anxiety of body image after childbirth, anxiety of childrearing, expectation of baby's sex, maturity of fetus at the time of, family relationship, baby physical and healthiness were statistical significant related to mental health of postpartum patients in early period at $P < 0.01$

Department Psychiatry
Field of study Mental Health
Academic year 2000

Student's signature.....²¹³.....₂₀₂₀.....
Advisor's signature.....*Abhisit M. S. S. S. S. S.*.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จลุล่วงไปได้ ด้วยความช่วยเหลืออย่างยิ่งจาก อาจารย์นายแพทย์นิพัทธ์ กาญจนธนาเลิศ ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำ และข้อคิดเห็นต่าง ๆ ของการวิจัยมาด้วยดีตลอด รวมทั้งอาจารย์ท่านอื่น ๆ ทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์นายแพทย์ธนา นิลชัยโกวิทย์ ในความกรุณาในเรื่องแบบสอบถาม และกรุณาให้คำแนะนำเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณศาสตราจารย์นายแพทย์สุจิตต์ เผ่าสวัสดิ์ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบเนื้อหาข้อมูลในด้านสูติศาสตร์

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงพยาบาล พยาบาล เจ้าหน้าที่ประจำแผนกสูตินรีเวช โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ และโรงพยาบาล ราชวิถี ทุกท่านที่กรุณาให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำ และอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลผู้ป่วย รวมทั้งขอขอบคุณผู้ป่วยที่เข้าร่วมเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลอย่างดี

ขอขอบพระคุณอาจารย์วงศ์วรรณ วงศ์สุภา ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง

ขอขอบพระคุณ คุณวสันต์ ปัญญาแสง ที่กรุณาให้คำปรึกษาเรื่องสถิติการวิจัยเป็นอย่างดี มาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ทุกท่านที่กรุณาให้ความช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ เป็นอย่างดี

และเนื่องจากทุนวิจัยนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากทุนอุดหนุนการวิจัยของบัณฑิตวิทยาลัย จึงขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

ท้ายที่สุดนี้ผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่ได้ให้การสนับสนุนในด้านการเงิน และให้กำลังใจผู้วิจัยเสมอมา และขอขอบคุณ เครือญาติ พี่ น้อง และเพื่อน ๆ ทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจมาตลอด ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี

วารี นานา

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ณ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย.....	1
คำถามของการวิจัย.....	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตจำกัดของการศึกษา.....	4
ข้อจำกัดของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
2. ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวคิดเกี่ยวกับสุขภาพจิต.....	8
ระยะหลังคลอด.....	16
ปัญหาที่พบบ่อยในระยะหลังคลอด.....	21
ผลกระทบและสาเหตุของปัญหาสุขภาพจิตหลังคลอด.....	28
ผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะทางจิตใจหลังคลอดบุตร.....	29
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	31
กลุ่มตัวอย่างประชากร.....	31
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	32

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	33
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	33
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	34
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	73
สรุปผลการวิจัย.....	73
อภิปราย ผล.....	75
ปัญหาและอุปสรรคในการวิจัย.....	84
ข้อเสนอแนะ.....	84
รายการอ้างอิง.....	85
ภาคผนวก.....	92
ประวัติผู้วิจัย.....	102

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงค่าจำนวนร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายละเอียดส่วนตัว.....	35
2	แสดงค่าจำนวนร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลการตั้งครรรภ์และการคลอด.....	40
3	แสดงอัตราของสุขภาพจิตหญิงหลังคลอดระยะต้น.....	45
4	แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของปัญหาสุขภาพจิตหญิงหลังคลอดระยะต้น ตามองค์ประกอบแบบวัดสุขภาพจิต GHQ -28.....	46
5	แสดงอัตราสุขภาพจิตหญิงหลังคลอดระยะต้นจำแนกตามรายละเอียดส่วนตัว..	47
6	แสดงอัตราสุขภาพจิตหญิงหลังคลอดระยะต้นจำแนกตามข้อมูลการตั้งครรรภ์และการคลอด.....	53
7	แสดงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับสุขภาพจิตหญิงหลังคลอดระยะต้น.....	59
8	ตารางแจกแจงความถี่แสดงจำนวนร้อยละและความสัมพันธ์ระหว่างชนิดของการคลอดกับสุขภาพจิตหญิงหลังคลอดระยะต้น.....	60
9	ตารางแจกแจงความถี่แสดงจำนวนร้อยละและความสัมพันธ์ระหว่างความกังวลว่าสามีจะให้ความเอาใจใส่น้อยลงหรือถูกทอดทิ้งกับสุขภาพจิตหญิงหลังคลอดระยะต้น.....	61
10	แจกแจงความถี่แสดงจำนวนร้อยละและความสัมพันธ์ระหว่างความกังวลในรูปร่างหลังคลอดกับสุขภาพจิตหญิงหลังคลอดระยะต้น.....	62
11	แจกแจงความถี่แสดงจำนวนร้อยละและความสัมพันธ์ระหว่างความกังวลในเรื่องความสามารถในการเลี้ยงดูบุตรกับสุขภาพจิตหญิงหลังคลอดระยะต้น.....	63
12	แจกแจงความถี่แสดงจำนวนร้อยละและความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังในเพศบุตรกับสุขภาพจิตหญิงหลังคลอดระยะต้น.....	64
13	แจกแจงความถี่แสดงจำนวนร้อยละและความสัมพันธ์ระหว่างอายุครรภ์ที่คลอดกับสุขภาพจิตหญิงหลังคลอดระยะต้น.....	65
14	แจกแจงความถี่แสดงจำนวนร้อยละและความสัมพันธ์ระหว่างประวัติการแท้งหรือการมีบุตรยากกับสุขภาพจิตหญิงหลังคลอดระยะต้น.....	66
15	แจกแจงความถี่แสดงจำนวนร้อยละและความสัมพันธ์ระหว่างลำดับที่ของบุตรกับสุขภาพจิตหญิงหลังคลอดระยะต้น.....	67

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
16	แจกแจงความถี่แสดงจำนวนร้อยละและความสัมพันธ์ระหว่างอายุมารดากับสุขภาพจิตหญิงหลังคลอดระยะต้น.....	68
17	แจกแจงความถี่แสดงจำนวนร้อยละและความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ในครอบครัวกับสุขภาพจิตหญิงหลังคลอดระยะต้น.....	69
18	แจกแจงความถี่แสดงจำนวนร้อยละและความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับสุขภาพจิตหญิงหลังคลอดระยะต้น.....	70
19	แจกแจงความถี่แสดงจำนวนร้อยละและความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจกับสุขภาพจิตหญิงหลังคลอดระยะต้น.....	71
20	แจกแจงความถี่แสดงจำนวนร้อยละและความสัมพันธ์ระหว่างสภาพร่างกายและสุขภาพบุตรกับสุขภาพจิตหญิงหลังคลอดระยะต้น.....	72